

## 2 - Ziņošana par noziegumu un manas tiesības izmeklēšanas vai tiesvedības laikā

### Kā ziņot par noziegumu?

Par noziegumu var ziņot, iesniedzot sūdzību krimināllietā jebkurā policijas iestādē, prokuratūrā vai tiesā. Sūdzību varat iesniegt, ja esat cietis noziedzīgā nodarījumā, kā arī tad, ja uzzināt, ka kāds ir cietis noziegumā, cietis zaudējumus vai izdarījis noziegumu. Atsevišķas iestādes (t. i., policija, prokuratūra, tiesas) sadarbojas savā starpā un vajadzības gadījumā pārsūta sūdzību iestādei, kas to skatīs sīkāk. Sūdzību krimināllietā var iesniegt rakstiski, mutiski, to reģistrējot protokolā, vai elektroniski ar autentificētu elektronisko parakstu. Sūdzībā jo īpaši būtu jāietver notikušā nodarījuma apraksts, jūsu kontaktinformācija un, ja esat noziedzīgā nodarījumā cietušais, nodarītā kaitējuma apraksts, kā arī norāde par to, vai prasāt zaudējumu atlīdzību. Sūdzība krimināllietā nedrīkst būt anonīma, taču pēc jūsu pieprasījuma policija vai prokurors jūsu personas datus neizpauž.

### Kā uzzināt, kas notiek lietā?

Ja esat ziņojis par noziegumu vai esat noziegumā cietušais, policijai jums jāpaziņo savs lēmums. Šo lēmumu jeb rīkojumu (*uznesenie*) izsniedz uz adresi, kas norādīta jūsu sūdzībā krimināllietā. Kā personu, kas ziņojusi par noziegumu, jūs *informēs par lietas gaitu* (t. i., *par apsūdzības celšanu pret konkrētu personu, apsūdzības paplašināšanu, lietas nodošanu citai struktūrai, kriminālvajāšanas pārtraukšanu, nosacītu pārtraukšanu vai apturēšanu*).

### Vai man ir tiesības uz juridisko palīdzību (izmeklēšanas vai tiesvedības laikā)? Kādi ir nosacījumi?

Lai iesniegtu sūdzību krimināllietā, advokāta pārstāvība nav nepieciešama. Juridisko palīdzību var sniegt struktūras, kas sniedz palīdzību cietušajiem, vai — noteiktos apstākļos — Juridiskās palīdzības centrs. Vēlākos kriminālprocesa posmos jums var norīkot valsts apmaksātu advokātu.

### Vai var pieprasīt izdevumu atlīdzināšanu (par piedalīšanos izmeklēšanā/tiesvedībā)? Ar kādiem nosacījumiem?

Ja esat uzaicināts par liecinieku pirmstiesas procesā vai tiesas procesā, jums ir tiesības uz radušos skaidras naudas izdevumu, jo īpaši ceļa izdevumu, ēdināšanas izdevumu un ar pamatojošiem dokumentiem apstiprinātu uzturēšanās izdevumu, atlīdzināšanu. Jums ir tiesības uz kompensāciju par zaudēto darba algu vai citiem pierādāmiem ienākumu zaudējumiem. Liecinieka atlīdzība jāpieprasa trīs dienu laikā pēc noplatināšanas, pretējā gadījumā tās termiņš būs beidzies. Tā jāaprēķina ne vēlāk kā piecpadsmit dienās pēc prasījuma iesniegšanas.

Ja esat civilprasītājs, valsts nesegs jūsu paša izdevumus. Paša izdevumi jo īpaši ietver ceļa izdevumus, kompensāciju par civilprasītāja pilnvarotā pārstāvja zaudēto laiku, pasta izdevumus un citus personīgos izdevumus. Tomēr kā civilprasītājam kriminālprocesā jums ir tiesības saņemt kompensāciju par izmaksām, kas vajadzīgas, lai faktiski celtu prasību, ieskaitot izmaksas, kas radušās saistībā ar pilnvarotā pārstāvja piesaistīšanu. Notiesātajai personai ir pienākums jums atlīdzināt šīs izmaksas.

### Vai var iesniegt pārsūdzību, ja lieta tiek izbeigta bez tiesas?

Jūsu lieta nav obligāti jāizskata tiesā. To var noslēgt ar mazāk formālu alternatīvu procedūru, kas nebeidzas ar lēmumu par vainu un sodu. Šīs procedūras ietver, piemēram, kriminālprocesa izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no

kriminālatbildības, kriminālprocesa izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības apsūdzēto, kas sadarbojas, izlīgumu vai priekšrakstu par sodu. Tas, vai jums ir pārsūdzības tiesības, ir atkarīgs no jūsu situācijas procedūrā un no tā, kā kriminālprocess tiek slēgts. Jūs varat iesniegt sūdzību pret kriminālprocesa izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, vai pret kriminālprocesa izbeigšanu, nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības apsūdzēto, kas sadarbojas, neatkarīgi no tā, vai esat civilprasītājs vai persona, kas ziņojusi par noziegumu. Tiesas izlīgumu nevar pārsūdzēt, jo tas ir noslēgts ar jūsu piekrišanu. Ja esat civilprasītājs, jūs varat iesniegt paziņojumu par iebildumiem pret priekšraksta par sodu rezolutīvo daļu attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanu. Šādā gadījumā priekšraksta par sodu rezolutīvā daļa attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanu tiks atcelta, un tiesa nosūtīs jūsu prasību civilajai tiesvedībai, kurā jūs varat pieprasīt kompensāciju.

## Vai es varu piedalīties tiesā?

Ja esat civilprasītājs, tiesa jums paziņos par galveno tiesas sēdi. Ja neierodaties tiesā, jūsu prasība par zaudējumu atlīdzību tiks izskatīta, pamatojoties uz jūsu iepriekšējiem pieteikumiem, kas iekļauti lietas materiālos. Ja esat tikai persona, kas ziņo par noziegumu, jūs varat piedalīties galvenajā tiesas sēdē kā publikas dalībnieks.

## Kāda ir mana oficiālā loma tiesību sistēmā? Piemēram, vai es esmu vai varu izvēlēties būt: cietušais, liecinieks, civilprasītājs vai privātsūdzības iesniedzējs?

Jūs tiksiet uzskatīts par cietušo, ja esat cietis miesas bojājumus vai ir nodarīts kaitējums jūsu (materiālajam vai nemateriālajam) īpašumam, vai ja nozieguma rezultātā ir pārkāptas vai apdraudētas jūsu tiesības un brīvības, kā arī ja nozieguma rezultātā ir miris jūsu ģimenes loceklis. Ikvienam, kurš apgalvo, ka ir cietušais, par tādu uzskata, ja vien nav pierādīts pretējais, neatkarīgi no tā, vai noziedzīga nodarījuma izdarītājs ir identificēts, apsūdzēts vai notiesāts. Cietušo tiesības, aizsardzību un atbalstu reglamentē Likums par noziegumos cietušajiem.

Tomēr kriminālprocesā cietušajam var būt ziņojošās puses, cietušā vai liecinieka statuss ar visām Kriminālprocesa kodeksā paredzētajām tiesībām attiecībā uz šo konkrēto statusu.

Cietušais kriminālprocesā ir persona, kas noziedzīga nodarījuma rezultātā ir cietusi miesas bojājumus vai ekonomisku, morālu vai citādu kaitējumu, vai kuras citas juridiski aizsargātas tiesības vai brīvības tādējādi ir pārkāptas vai apdraudētas.

Jūs tiksiet uzskatīts par liecinieku, ja tiesībaizsardzības iestāde vai tiesa jums ir lūgusi (uzaicinājusi) liecināt kā lieciniekam par faktiem, kas attiecas uz kriminālprocesu un ko jūs pats esat uztvēris ar savām maņām, vai ja jūs esat ieradies tiesībaizsardzības iestādē vai tiesā vai nu pēc savas iniciatīvas, vai pēc kādas puses ierosinājuma.

Slovākijas krimināltiesībās nav ietverts jēdziens "privātsūdzības iesniedzējs"; kriminālprocesā apsūdzību iesniedz prokurors.

## Kādas ir manas tiesības un pienākumi šajā statusā?

Jums kā noziedzīgā nodarījumā cietušajam ir tiesības saņemt informāciju par to, kā iesniegt kriminālsūdzību, par kriminālprocesa gaitu un par to, kā varat sazināties ar organizācijām, kas var jums palīdzēt. Pēc jūsu pieprasījuma policija vai prokuratūra jums palīdzēs sazināties ar struktūru, kas sniedz palīdzību noziegumos cietušajiem un kas turpinās risināt jūsu vajadzības. Jums ir tiesības uz ekspertu palīdzību, tiesības tikt uzklausi, tiesības uz cieņpilnu, iejūtīgu un sensitīvu attieksmi, kā arī tiesības pieprasīt kompensāciju, ja esat cietis vardarbīgā noziegumā.

Jums kā civilprasītājam ir tiesības atsevišķos gadījumos paust piekrišanu kriminālvajāšanai, pieprasīt zaudējumu atlīdzināšanu, ierosināt pierādījumu iegūšanu vai papildināšanu, iesniegt pierādījumus, iepazīties ar lietas materiāliem, piedalīties galvenajā tiesas sēdē un atklātajā tiesas sēdē par pārsūdzību vai vienošanos par vainu un soda akceptēšanu, izteikt piezīmes par iegūtajiem pierādījumiem, sniegt noslēdzošo paziņojumu un iesniegt pārsūdzību.

Jums kā lieciniekam ir jāierodas tiesā, ja jūs ir uzaicinājušas tiesībaizsardzības iestādes un tiesa, un jāliecina par to, ko jūs zināt par noziegumu un noziedzīgā nodarījuma izdarītāju vai par apstākļiem, kas ir nozīmīgi

kriminālprocesam. Ja jūs neierodaties tiesā un nesniedzat pietiekamu attaisnojumu, jums var būt jāstājas tiesas priekšā.

Jums ir tiesības atteikties liecināt kā lieciniekam trīs gadījumos:

- ja atbildētājs ir jūsu tiešais radnieks, brālis vai māsa, adoptētājs, adoptētais bērns, laulātais vai kopdzīves partneris;
- ja sniedzot liecību jūs sevi vai jūsu tuvinieku pakļautu kriminālvajāšanas riskam;
- ja sniedzot liecību jūs pārkāptu grēksūdzes noslēpumu vai informācijas konfidencialitāti, kas jums uzticēta kā personai, kurai ir pienākums ievērot konfidencialitāti, vai kā personai, kas atbild par pastorālo aprūpi.

Jums ir tiesības uz juridisko palīdzību un advokāta pārstāvību nopratināšanā, kā arī tiesības izlasīt protokolu un lūgt to papildināt vai labot. Jums ir tiesības saņemt atlīdzību par nepieciešamajiem izdevumiem (piemēram, ceļa izdevumiem) un zaudētajiem darba ienākumiem — kompensācijas lieciniekiem. Kompensācijas lieciniekiem jāpieprasa trīs dienu laikā pēc nopratināšanas.

## Vai es varu liecināt tiesā vai sniegt pierādījumus? Ar kādiem nosacījumiem?

Jums kā civilprasītājam ir tiesības piedalīties galvenajā tiesas sēdē un ierosināt tiesai iegūt pierādījumus. Jūs varat arī sniegt piezīmes par jau iegūtajiem pierādījumiem. Pēc tam, kad tiesa ir pasludinājusi pierādījumu iegūšanu par pabeigtu, turpmākus priekšlikumus vairs nevar iesniegt.

Tiesas sēdes beigās (var būt arī vairākas sēdes) jums ir tiesības sniegt noslēdzošo paziņojumu. Tā saturs nav precīzi definēts, tāpēc tas ir jūsu ziņā. Jūs varat ņemt līdzi savas piezīmes. Jūsu pilnvarotais pārstāvis, ja tāds ir, sniegs noslēdzošo paziņojumu.

## Kādu informāciju es saņemšu tiesvedības laikā?

*Ikviens pieņemtais lēmums (spriedums, rīkojums, priekšraksts par sodu) jums vienmēr tiks izsniegts kā civilprasītājam. Ja esat iecēlis pilnvaroto pārstāvi, lēmums tiks nosūtīts tieši viņam.*

## Vai es varēšu piekļūt tiesas materiāliem?

Jūs varat izvēlēties iepazīties ar lietas materiāliem jebkurā kriminālprocesa posmā. Lūgums iepazīties ar lietas materiāliem būtu jāadresē kompetentajai tiesībsardzības iestādei. Pieprasījumu varat iesniegt rakstiski vai mutiski. Šādā gadījumā kompetentajai iestādei principā ir jāapmierina civilprasītāja lūgums, norādot šā procesuālā akta vietu, datumu un laiku. Ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai lietas materiālu izskatīšanas laikā novērstu klasificētas informācijas, komercnoslēpumu un banku noslēpumu u. c. izpaušanu.

■ Lapa atjaunināta: 27/03/2023

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.